

Nagy Beáta

Női hangra: Láttatni a közöset és a különbözőt

(Gondolatok

Bakonyi Erzsébet *Angyal mélyvörösben*,
Kara Kocsis Gabriella *Visszhang sem felel* és
Zágorec-Csuka Judit *Kiűzve az Édenből* című
verseskötetének nyomán)

- I.
  - Anya, miért sírsz? – kérdezte a kisiú.
  - Csak úgy... tudod, én nő vagyok...
  - Nem értem.
  - Nem is fogod soha megérteni... - mondta, s átölelte gyermekét.
- II.
  - Apa, miért sír anya?
  - Hát, a nők néha ok nélkül is sírnak... - mondta, s átölelte gyermekét.
- III.

A fiúcska felnőtt férfi lett. A választ még mindig kutatta.

  - Úristen, mondd, miért sírnak a nők?
  - Amikor a nőt teremtettem, különlegeset alkottam. Erőssé tettem, hogy vállalja a világ terheit cipelhesse. Gyengéddé tettem, hogy a világ bánatát orvosolja. Belső erőt adtam, hogy menjen, küzdjön tovább. Mindehhez könnyeket adtam. Igazgyöngyöt, vigaszdíj gyanánt... Hogy legyen ő az *angyal*, *mélyvörösben*, s az *Édenből* kiűzve is menjen mindig tovább, akkor is, ha jajszavára a *visszhang sem felel*, s akkor is, ha mindenki más már rég feladná...

A vers könnyesepp. A vers igazgyöngy. Sikoly helyett, panasz helyett, olykor a szinte kibírhatatlan fájdalom helyett. Vigaszt nyújt, problémát bogoz, rendet tesz, beteljesülést hoz. S mit jelent a vers, ha a költő „nő”? Meztelen őszinteséget, a kifejezés megváltó boldogságát. Ezt példázza az a három kötetecske, melyek a közelmúltban jelentek meg szűkebb hazánk, a délnyugati régió és a határvidék térségében; *Bakonyi Erzsébet*, *Kara Kocsis Gabriella* és *Zágorec-Csuka Judit* tollából. Különböznek, mégis ott rejtőzik, ami „közös”: a

válságba került női lélek rezdülése. Kereshetünk a versekben megbúvó különleges, magvas gondolatokat; igaz költőiséget; fegyelmezett, zárt formát; szigorú rendezettséget; de nem ez a legfontosabb.

A versek a mai, modern női lélek legőszintébb kifejezései. Érzések, melyek a szív, s az indulat lökései szerint áradnak és apadnak. Az ösztön az, mely formálja a költeményt. Bennük a lélek legmélyebb rétege nyer kifejezést: az örök-emberi vágy. Szeretet és harag, odaadás és önzés, élet és

halál, boldogság és fájdalom – ezek mind-mind az igaz költészet kimeríthetetlen és megunhatatlan témái. S kié a bűvkör? A költőé, a nőé, a költőnőé, aki az élet teljességét öleli magához.

A Biblia szerint a világ már készen volt, amikor a Nő megérkezett. Egyesek szerint elkésett, mások szerint betolakodott. Mindegy. Ami biztos, hogy később jött. Kitölteni az űrt, valami veszélyt megakadályozni, valamit helyrehozni. Hiányt pótolni. Üzenetet hozni szívének erejével. Ő volt az „összekötő”: égi, s földi között. Ő volt az Angyal. Ő volt, aki ismerte a világok titkait, ő volt, akinek fülében még csengett ugyan az angyalok zenéje, mégis fájdalommal nézett körbe:

*„Ott fent zengtek még a hárfák,
a rend uralkodott...
Itt lent csak a győzelem és a siker igazol,...
naponta haldoklunk...”*
(Zágorec-Csuka Judit: Angyalok zenéje)

Visszaút nincs. Tenni kell a dolgot, a Föld porában teljesíteni a feladatot.

*„A porból szárnyakat
Nem növelt az Úr,
a Földről, mit nekünk teremtett
Csak feltekinthetünk...”*
(Kara Kocsis Gabriella: Columbia)

De mi is a feladat? Boldogságot hozni, boldogságot adni – dísz, ragyogás, mindenféle sallang nélkül. A lét legmélyén átélni egy másik létet. Életeket egyesíteni. Szeretni.

*„...érelődni kell e szónak,
forrni, formálódni,
gyémántként csiszolódnival,
hogyan kimondható legyen.*

*Úgy, mintha imát mondana az ember,
hitből, szívből fakadóan.”*
(Bakonyi Erzsébet: Kimondhatatlanul)

*„Ha angyalod lennék,
lilára festeném neked
az eget, kékre az ajkad,
körbetáncolnának,
röpülnék veled
szárnyak nélkül.*

*Ha angyalod lennék,
angyalt szülnék neked...”*
(Zágorec-Csuka Judit: Ha angyalod lennék)

A boldog szárnyalás azonban időnként zuhanással jár. Az Angyalnak két arca van. Ikerarca.

*„A kezdet és a vég
az idő két pontja,
himbálózó létünk
lent vagy fönt mi tartja?
... s van-e cél
még az árok mélyén,
ha szárnyunk eltörött,
s már csak a kín marja?”*
(Kara Kocsis Gabriella: Meditáció)

Örök kérdés – örök válasz. Az ég elérhetetlennek látszik, de valami a mélyben, a lélek rejtett redőiben keresi a menekülést a rettenet elől. S feltör az érzés, a „csakazértis” érzése.

*„Útra készen állt az Angyal. Magára öltötte
ruháját,
és mielőtt elindult a nagy útra, végigmérte magát
még egyszer a tükörben. Ezúttal nem a távolságra gondolt, hanem a bátorságra, mert nem kis bátorság kell ahhoz, hogy egy nő 50 éves fejjel mélyvörös nehézselyemből készült angyalruhát öltson magára, kiegészítve hozzáillő szárnyakkal...”*
(Bakonyi Erzsébet: Angyal mélyvörösben című prózai írása)

Hová tarthat? Miféle veszélyes tájakra viszi az útja, hogy felszedegesse a darabokra tört világ szilánkjait, s újrateremtse azt? Menekül? Elvágódik? Merre tart? Egy szebb, emberibb világba? Hiszi, tán társra talál, s álmai álarcos lovagja felkéri egy táncra. Hiszi, hogy szót emelhet népéért, hazájáért, s felülkerekedhet a hatalmi viszálkodáson. Hiszi, hogy az érzelmek nem tűntek el teljesen a világból. Hiszi: a vers tiszta, nemes, tüzet lobbant jó és rossz között. Az Angyal nem adja fel, csalódottsága nem jelent belenyugvást, vagy megalkuvást.

*„A segítő szó,
mint ködbe fúlt folyó, apad...
Sikít a néma, vad faj-t kiált,
közöny bolygója a Föld.*

*Viszem tovább,
e terhes látomást..."*
(Bakonyi Erzsébet: Tovább)

Az Angyal-lét összetett motívumrendszerébe szervesen épül a *vívódás* önmarcangoló valósága. Köztes lét, átmenet az élet útkeresztveződéseiben. Tüzes érvek, higgadt belátás. Mint aki leplet akar lerántani valami nagy titokról. A gondolat ugyanaz, mégis egyszer maró méreg, másszor gyógyító orvosság. Vívódás – fanyar vallomás. A lélek magányos, a világtól elidegenedett. Vajon mi vár rá? Megtalálhatja-e önmagát a „világ-feletti, élet-alatti” tájon? Mi hoz feloldódást, megnyugvást végül? Különös erő hat, már-már valami misztikusnak nevezhető, megfoghatatlan erő, melyet végül a megbocsátás, a bűnök feledése, a tiszta odaadás érzése hat át.

*„Újra kellene kezdeni mindent,
a gyermekek mosolyát,
újjáalkotni a forrást,
amely vizet fakaszt megváltásra,
keresztségre, hogy isteni
és emberi legyél tövises
koronáddal.”*
(Zágorec-Csuka Judit: Távozáskor)

Egyetlen út vezet a helyes irányba: a szeretet útja. A nő méltóság ismeri ezt az utat, akarva akaratlan rátalál. Harmóniát teremt önmagában, s így a világban. A világokban, a világok között, hiszen angyali szerepénél fogva a nő – épp a közösséget, családot összetartó erejével, kapcsolatépítő gesztusaival – mindig az alakulni tudás, az alkalmazkodás és ezáltal a *harmóniateremtés* megtestesítője. Így fonódik össze a női lélek mélyén a jó és rossz közötti hasztalan vergődés, az önvád, az önmarcangolás a harmonikus életre törekvés hagyományos eszméjével. A modern mai nő talán nem szereti a „házi tűzhely őrzője” titulust, de mégis: valami különös képesség van birtokában, mellyel a mindennapok kicsiny csodáit a legnagyobb és legtitkosabb csodákká varázsolja. Alkot, épít, teremt. Óv, véd, szárnyat von a számára kedves dolgok fölé. Angyali szárnyat.

*„ Ha angyalod lennék, visszatérnék
hozzád, én lennék a kezdet és*

*a végzet, felmelegíteném hideg
kezed, újjáteremtenélek.”*
(Zágorec-Csuka Judit: Ha angyalod lennék)

Újjá. Olyanná, mint a régi volt, de mégis valami többé, szebbé, jobbá. Így lép előbbre a világ. Így lesz benne helyünk, így lesz otthonunk. Mi kell ahhoz, „Hogy otthonunk legyen”? – töpreng a költő, töpreng a világ. Mert nem elég a ház, a bútor, a szőnyeg, a kép; és nem elég a férfi, s a nő.

*„Valami kell, ami megolvasztja a jeget,
az elvetélt jéghártyát az arcon.
A visszhang le-fel jár,
a veremből kiutat keres...”*
(Bakonyi Erzsébet: Valami kell)

Megérteni, megérezni, megélni kell a hétköznapi varázsát. A harmóniát, a melegséget, az otthonot. Fölkelni és mosakodni, reggelit készíteni, dolgozni, sietni valahová. Szembenézni megcsalt reménnyel, megtorolhatatlan sértéssel. Józanul szétnézni, önámítás, hazudozás nélkül és minden pátoszt kizárva. S ha a fáradt nap végén vár a menedék a viharban, a világítótorony az éjben, akkor hazaérkeztünk. Haza, otthon, társ, család – együtt, egységben, s újratereztődött a darabjaira hullt világ. Az angyali kéz nem ereszt ki az időt. Hiszen mindig van ok a megértésre, a részvételre, a segítségre, a dicséretre. A női kéz fáradhatatlanul végzi dolgát, őrzi a hétköznapi angyali egyhangúságát.

*„csöndre vágyom
hogyan megérlelje bennem az időt
s az idő
megérlelje bennem a csöndet”*
(Kara Kocsis Gabriella: Gyertyaláng)

Pillanatnyi csönd, cseppnyi nyugalom, s az Angyal tovaszáll. Olykor összeszorított foggal, néha elnéző lemondással, vagy épp teljes odaadással szemléli a világot. Aztán nekivág az útnak, hogy „a világ terheit cipelje”, a „világ baját orvosolja”, hogy „menjen, küzdjön tovább” – ahogy az Istentől rendeltetett. Aztán sokasodik,

titkait feltárja, végül elalszik, mint a magányos gyertyaláng.

*„földrengések élni hagynak
viharok el nem sodornak,
szeretet-pajzsom
magasra tartom,
apróra szétosztom szívemet...”*
(Kara Kocsis Gabriella: Fekete ég alján)

A vers könnycsepp. A vers igazgyöngy. Sikoly helyett, panasz helyett, olykor a szinte kibíráhatatlan fájdalom helyett. Három kötetnyi költemény vall erről, három költőnő, három különböző élet. A szeretetnek, gyengédségnek, féltésnek olyan mély rétegeiből törnek fel szavaik, ahonnan csak elvétve érkezik az olvasóhoz üzenet. Az érzelmeknek olyan gazdag, árnyalt tárházával találkozhattunk, amilyenekkel csak kivételes női lelkek rendelkezhetnek.

Lisbeth Sailer munkái Gébárton a symposion zárókiállításán